

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: † Andrej Žumer. — Nadaljevalni tečaji za učitelje. — Še enkrat pravni zastopnik učiteljstva. — Paša — poguba duše in dobrih uspehov. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Zaupnica dr. Henriku Tumi. — Slovo! — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Splošna navodila v odvracjanje jetike.

† Andrej Žumer.

Svojemu bivšemu uredniku, ki je vodil z večšo in spretno roko naš list od l. 1890.—1894., polaga „Učiteljski Tovariš“ na prerani grob nevenljiv venec, spleten iz hvaležnosti, spoštovanja in prijateljstva.

Od vseh, ki so ga poznali poblíže, ki so občevali z njim prijateljski ali službeno, cenjen in ljubljén, je zatisnil dne 28. svečna t. l. oči v nevzdramno spanje pač s presladko zavestjo v srcu, da je bilo njegovo življenje posvečeno resnemu delu, da je bilo pretkano z bogatimi sadovi, da je sveto služilo sveti domovini. Dolge vrste njegovih stanovskih tovarišev in prijateljev se zgrinjajo ob njegovi gomili, in težko jim je pri srcu, zakaj izgubili so z njim plemenitega svetovalca,

prijatelja in zagovornika, ki je bil v čast učiteljskemu stanu, ki je bil kot steber, okolo katerega se ovije šibka rastlina, da se spne kvišku, tja k luči, ki jo ogreje, okrepi in napoji z zdravimi sokovi.

Bil je učitelj v najlepšem pomenu te besede. Zato je bila vsa njegova dolgoletna, premišljena, na jasnem pojmovanju bistva šolstva zasnovana delavnost koncentrovana v hrepenenju, da se dvigne naše šolstvo po normalnem razvitku do višine, ki mu jo prinese trezno delo ob svojem času. Tuje mu je bilo prehláščevanje: z imponujočo mirnostjo je hitel za svojim smotrom, z gorečim ognjem v srcu, pošteno in pravično. Koder je hodil, se niso odmikali od njega, vzpota so se razvrščale dolge vrste ljubih znancev in tovarišev, tesno hiteč k njemu po nasvet, po navodilo, po bodrilo. In vedno je bil isti: s pri-

jaznim usmevom okolo usten, dober v srcu, plemenit v dejanjih, blag v moči, močan v blagosti — tak je bil on, Andrej Žumer!

Skoro bi dejali: dobrota sama. Zato pa je rasla njegova veljava od spodaj gor; dvignil se je izmed nas. A tedaj ni zajezdil divjega vranca, ki bi ga nosili drzni skoki po naših glavah: ljubeče je hodil med nami, srkal navdušenja poživljajoče moči iz naših tožbá in naporov. Tiho smo sklepali med seboj nerazrušne vezi, navduševali drug drugega in, prepojeni z ideali, hodili na delo, ki je rodilo sadove.

In ker je bil vedno med nami, je tudi poznal vse naše težnje. Bil je krepak del našega telesa, zato pa je vedno želel, da bi nam dajala domača zemlja vsaj toliko redilnih snovi, da bi se mogli posvetiti samo napornemu delu na polju našega šolstva, da ne bi bili žrtve poklica in krivičnih pravnih in materialnih razmer, nego da bi tudi na naše nebo nekoč vzplavalo solnce v toplih plamenih.

Njegovo delovanje ni veljalo samo šoli kot taki, tudi izven nje je delal, žrtvoval čas in denar. Bil je eden izmed ustanovnikov naše stanovske organizacije, ki se je iz skromnih početkov razvila do današnjega ugleda in današnje veljave. Nobena stvar ga ni veselila bolj nego plemenito stremljenje našega naprednega učiteljstva, katerega člana se je imenoval s ponosom, katerega prizadevanja je cenil in po moči podpiral. Bil je naše gore list.

Če pride kdaj doba, da zavladajo nad nami normalne razmere, se je — žal! — ne bo z nami veselil tudi on. Njegovi dnevi so se iztekli; niso se pa izlili brezsledno v peščeni zemlji: tam, kjer so zanikli, stoji nerazrušen sklad njegovih del, neminljiv znak njegove vztrajnosti, najlepši monument, ki si ga je zgradil sam.

Andrej Žumer je bil rojen l. 1847. v Gorjah na Gorenjskem. Življenja luč mu je zagorela tam, kjer mu je tudi ugasnila: v čudovito lepem koščku naše zemlje. Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer je maturiral l. 1869. Z namenom, da se posveti filozofičnim študijam, je odpotoval v Prago. A kakor je moralo že toliko in toliko naših sinov zaradi bede in uboštva opustiti daljno izobrazbo, je moral tudi Žumer iz istega vzroka opustiti študije. V Pragi mu je bil součenec slovenski, prezgodaj zamrli pisatelj M. Tonejec-Samostal, med njegovimi gimnazijskimi tovariši pa je bil tudi sedanji škof ljubljanski.

Prijateljsko občevanje s Tonejcem-Samostalom mu je nemara zbudilo tudi tisto veliko ljubezen do veličastne prirode, ki ga je vezala s tesnimi vezmi zlasti na divno Gorenjsko. A kot pravi pedagog je znal buditi to ljubezen tudi v srcih drugih. Ko mu je bilo lansko leto dano na ponudbo nadzorništvo

ljubljskega šolstva, je bila baš ta ljubezen do njegove ožje domovine eden izmed glavnih vzrokov, da se ni hotel preseliti v Ljubljano. Na krajih, kjer je opravljal od l. 1894. nadzorniški posel, mu je viselo sree z vso vdanostjo. Za napredek gorenjskega šolstva je deloval s svojimi najboljšimi silami. Ustanavljal je nove šole, stare pa je razširjal in izpopolnjeval, in večjega praznika ni bilo zanj, nego kadar je otvoril novo šolo. Takrat je bil ves srečen.

Ko je ostavil univerzo, se je odločil, da postane učitelj. Iz Prage se je preselil v Celovec, kjer je obiskoval en letnik učiteljskega. Po prebitem izpitu je deloval nekaj časa v Waldherrjevem zavodu v Ljubljani, vrhutega je poučeval tudi po nekaterih najboljših ljubljanskih hišah. Kmalu pa je prestopil v javno službovanje ter je bil l. 1873. l. definitivno nameščen ter je učiteljeval na II. mestni šoli v Ljubljani, od koder se je preselil l. 1891. kot vodja in nadučitelj na I. mestno šolo na Praprotnikovo mesto.

Že prej, namreč l. 1882., je bil imenovan c. kr. okr. šol. nadzornikom za kamniški okraj, l. 1888. pa za kranjski okraj. Devet let je tudi zastopal ljubljansko učiteljstvo v c. kr. mestnem šolskem svetu. Ko je bilo l. 1894. reorganizovano okrajno šolsko nadzorništvo na Kranjskem, sta bila Žumru poverjena v nadzorovanje kranjski in radovljiški okraj s sedežem v Kranju.

Za premnoge zasluge ga je odlikoval cesar l. 1895. z zlatim zaslužnim križcem s krono, l. 1901. pa je dobil naslov ravnatelja.

Pokojni Žumer je bil tako kot učitelj kakor kot nadzornik izredno delaven in žilavo vztrajen, a njegova uspešna delavnost je segala tudi na mnogo drugo polje. Dolgo vrsto let je bil predsednik „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“, odbornik „Slovenske Matice“, „Slovenske Šolske Matice“ in dijaške in ljudske kuhinje v Kranju in v Ljubljani, dalje je bil do svoje smrti vseletni predsednik „Učiteljskega konvikta“, ki je v prvi vrsti njegovo delo.

Deloval je pa tudi na pedagoško-literarnem polju. Bil je urednik „Učiteljskega Tovariša“, v družbi s tovarišem Antonom Razingerjem je izdal Abecednik s stenskim podobami, Prvo berilo in slovnico in Prvo nemško slovnico — same knjige, ki so učakale mnogo natiskov in ki so še danes v rabi.

In to delavno življenje je umrlo. Umrlo je značajen mož, ki je bil spričo poštenosti, pravičnosti, dobrohotnosti, zaupanja in plemenitosti tako kot tovariš kakor tudi kot šolski voditelj in nadzornik in kot človek sploh splošno priljubljen ne samo med učiteljstvom, nego tudi med vsemi, ki so ga poznali.

Njegovo upehano, od premnogegega dela izžeto življenje je zapadlo smrti. Lep in plemenit značaj je

zasnul prej, preden so bili izvršeni vsi načrti, ki so mu sanjali v duši. Tako je bogat del naših visokih idealov omahnil smrti v naročje, tako se nam je zagrnila zemlja nad njim, ki bi moral biti še dolgo med nami!

In zato nam je tako hudo!

Pa mu bodi velik in božji mir v zemlji domači!

* * *

V ponedeljek popoldne, dne 2. t. m., je bil Žumrov pogrebni izprevod. Kako priljubljen in kako visokospoštovan je bil rajnik, je pokazal njegov velikanski pogreb. Takega pogreba Kranj ni videl od smrti nepozabnega notarja g. Vikt. Globočnika. Že pred določeno uro se je pred hišo žalosti kar trlo izbranega občinstva. Deželni predsednik baron Hein je telegrafično izrekel sorodnikom svoje sožalje. Pre-rano umrlemu so izkazali zadnjo čast: vladni svetnik vitez Kaltenegger in deželni šolski nadzornik Fr. Hubad kot zastopnika deželnega šolskega sveta, šolski svetnik in ravnatelj dr. Junowicz s svojimi profesorji, ravnatelj Fran Levec (zastopnik „Slovenske Matice“) s svojimi profesorji in vadničnimi učitelji, Evgen Lah imenom mestnega šolskega sveta, okrajni komisar Schitnik kot zastopnik radovljiškega, okrajni glavar Al. Pirc pa kot zastopnik kranjskega okrajnega šolskega sveta, domače uradništvo in profesorji polnoštevilno s svojimi predstojniki, nadalje uradništvo iz Ljubljane, Radovljice in Kranjske gore, ljubljanska občinska svetnika Velkavrh in nadinžener Žužek, škofjeloški župan L. Sušnik, kranjski občinski odbor s svojim županom, gorjanski občinski odbor, „Narodna čitalnica v Kranju“ in „Bralno društvo v Gorjah“ korporativno z zastavama, deputacija „Slovenskega bralnega društva v Kranju“ in „Meščanske godbe v Kranju“; zastopniki „Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev“, „Slovenskega učiteljskega društva“, „Učiteljskega Tovariša“, „Učiteljskega konvikta“ in „Slovenske Šolske Matice“, učiteljstvo ljubljansko ter kranjskega in radovljiškega okraja skoro polnoštevilno in posamezniki sosednih okrajev, kranjsko orožništvo, več predsednikov krajnih šolskih svetov in županov iz okolice, mnogo prijateljev in čestilcev od blizu in daleč ter izvenredno število dam. Pogreba se je udeležila korporativno tudi kranjska ljudska in srednješolska mladina pod nadzorstvom svojih učiteljev. Pred krsto je korakal učitelj, noseč na baržunasti blazinici odliko zamrlega — zlati zaslužni križec s krono, ob krsti pa nositelji številnih krasnih vencev. Pri pogrebu je svirala kranjska meščanska godba. Pred hišo je zapel „Čitalniški pevski zbor“ pod vodstvom učitelja g. Rusa, pomnožen z mnogimi učitelji, v srce segajoči F. B. Mendelsohnov „Beati mortui“.

Ko se je razlila velika množica po pokopališču, so spustili rakev v grob. Duhovnik je odmolil zadnje molitve. Zavladal je mir.

Potem je stopil k odprtemu grobu učitelj E. Gangl ter je izpregovoril te besede:

In ni ga več med nami. Zemlja, ki je použila sokove naših velikih in največjih mož, ga je sprejela vase, kjer mu bo sladak in miren počitek. Tu, kjer smrt tajnostno združuje dva svetova, stojimo poleg tihega njegovega počivališča, da se poslovimo od njega, ki nam je bil tako drag in ljub. Tako nam je, kakor da je odpadlo od naših src nekaj svetlega in toplega, nekaj bogatega in dragocenega. Iz naših vrst je stopil mož v najlepšem pomenu te beseda, in težka je praznota, ki jo čutimo, velika je izguba, ki jo bo občutil ta košček naše lepe zemlje, koder je bilo njegovo kraljevstvo.

In kdo ga ni poznal? Vaše sinje gore so ga poznale, poznale so ga vaše zelene planine, ob šumeči Savi ga je dolgo dobo let vodila pot od vasi do vasi, in povsod so govorili, ko so ugledali vljudnega, prijaznega moža: „Gospod nadzornik gre!“

A pred njim ni hodil strah, za njim se niso kresale oči in stiskale pesti. Vzduh, ki je plaval ob njem, je bil napojen ljubezni in prijaznosti, prizanesljivosti in dobrohotnosti. Radostno so se mu odpirala vrata, in srca stanovskih tovarišev so mu hitela naproti. Tako je imel svojo četo, ki je po večjih njegovih navodilih orala rodno zemljo, da so zlati sadovi gnali veselo rast daleč naokrog. Danes ga blagoslavlja jo ti sadovi, danes so kot ključi nebeških vrat, ki so se razmaknila na stežaj, da mu v uteho in povračilo trpljenja zakipi naproti neusahljivi vrelec božjega plačila.

Svojega ognjišča pravzaprav ni imel, a vendar je imel dom, kamorkoli je došel. Čuvstvo vdanosti in hvaležnosti naših src se je bočilo nad njim, zato mu je bilo bivanje med nami najljubše. Ni nam bil sodnik in gospod, bil nam je tovariš in prijatelj, ki je cenil in ljubil, ki pa ni znal kaznovati in sovražiti. Zato pa goré naša srca ob tem kraju, kjer mu je omagal korak, kot pokopne sreče sicer, a v lepih plamenih ljubezni in spoštovanja.

V truplu, ki ga objemljejo zemeljske moči, niso samo bivali jasen razum, dozorela premišljenost in strokovnjaška znanost, tamkaj je domovala in snovala njegova zlata duša. Zlati križec, podarjen mu od cesarja, blesteč se na njegovih prslih, je bil zgolj skromen odmev te zlate duše, živeče v njem.

In zato nam je sedaj, ko ga ni več med nami, težko in hudo, zato nam je tako grenko slovo, ki mu ga kličemo v grob. Nad njegovo gomilo bodo še v naprej vihrali težki časi naporov in bojov, mnogo

vzdihov, mnogo klicev po njem bo zamiralo v tem valovju, a ne zamre nikdar spomin nanj: za vekomaj stoji uvrščen v galeriji tistih slik, ki nam kažejo našega stanu najboljšo možo!

Pa ostani z mirom in pokojem, prijatelj, ti zlata duša! Tvoje besede so bila našim srcem semena, katerih sadove naj uživa do poznih vekov naše slovensko ljudstvo! Bog bodi s teboj! —

Pevci so zapeli „Nad zvezdami“, in nad Žumrom se je za vedno zagnil grob!

Nadaljevalni tečajji za učitelje.

Na predlog dež. šol. sveta je ministrstvo dovolilo neko vsoto za nadaljevalne tečaje. Učiteljstvo je samo vneto za večjo naobrazbo in je to že dokazalo z nebrojnimi resolucijami, katere je sklenilo na zborovanjih raznih učit. društev. Kaj je vendar potem vzrok, da je učiteljstvo proti nadaljevalnim tečajem, kakršni se uvedejo pri nas. Misliti bi se utegnulo, da učiteljstvu ni dosti mar za stanovsko naobrazbo. Ne, to ni resnica, kar dokazuje to, da se mnogo učiteljev izraža, da bi se kaj radi udeležili takih tečajev, a pod temi pogoji ne, in to iz principa ne zaradi vzrokov, ki jih navedemo. Mislimo, da bo dobri stvari le koristilo, ako zvedo odločilni faktorji, kako misli in sodi učiteljstvo, izmed katerega bi se bil marsikdo iz zanimanja sam oglasil.

Denar je sveta vladar. Tudi učitelj ga mora imeti in najsi je še tako idealen, zakaj vkljub vsemu napredku sedanjega časa so tudi želodeci učiteljev in njihovih družin ostali tako konservativni in prozaični, da niso zadovoljni, da bi jih polnili samo z ideali. Napolniti jih moramo. Če bi pa v prodajalnici zahtevali kilogram kruha za toliko in toliko idealov — poslali bi po redarja, da nas odvede v opazovalnico na — Studenec. Za udeležnike kurza se je pa določilo za vsakega udeležnika 4 K na dan za hrano, prenočišče in vožnjo. Če pa rokodelce pošlje svojega navadnega delavca izven kraja na delo, mora mu plačati zanj 4—5 K in voznino ter mu dati prenočišče. To je vzrok, ki je povzročil dokaj nevolje med učiteljstvom, katerega se na ta način taksira pod navadno delavstvo. Čudna interpretacija §-a 55! Učiteljstvo je mnenja, da sodijo v take tečaje najprvo oni, ki niso dovršili učiteljskega in ki nimajo izpita učit. sposobnosti. Takih imamo na Kranjskem žalibog preveč. Ti bi bili morali biti kar exoffo komandirani. Glavo smemo staviti, da ne bodo silili novomeških frančiškanov in enakih ljudi v kurz. Ako smejo ljudje brez vsakih didaktičkih študij poučevati, potem smo mi že toliko naobraženi v didaktiki, da nam ni treba takih kurzov, tako se glasi med učiteljstvom, in to dejstvo je odvrnilo marsikoga, da se ni priglasil, četudi je principijalno za večjo naobrazbo učiteljstva. Dokler bodo šolska oblastva smatrala za primerno, nastavljalati ljudi z dvema razredoma srednje šole za učitelje, je pravo učiteljstvo dosti poučeno v pedagogiki in didaktiki!

„Na Kranjskem se vedno večja pomanjkanje učiteljstva“, slišimo dan za dnevom. Kaj je temu vzrok, to ve že vsakdo, najbolj pa poklicani faktorji. Če je tem faktorjem napredek šole v resnici na sren, v par letih je temu nedostatku pomagano. Dajte učiteljem kruha, in kmalu jih ne bo primanjkovalo. Če manjka (!) topov, jih brzo vlijo iz §-a 14. Tudi učiteljski kruh se da peči iz §-a 14, le pridenite mu kvasú,

namreč: resnične ljubezni za napredek šolstva! Izkušnja nas uči, da se iz §-a 14 vlivajo lahko topovi, delajo pravi pravcati živi vojaki itd. Učiteljstvo pa ni tako razvajeno, da bi mu ne ugajal kruh, pečen iz tega univerzalnega sredstva.

Ljudem drugih stanov se dovoljujejo v svrhu študij in višje naobrazbe dopusti (n. pr. na Štajerskem slovenski kurzi za sodne avskultante, ki se pa nikoli ne bodo naučili slovenščine), učiteljstvo naj se pa pari v najhujši vročini v zadelih sobah, namesto da bi počitnice porabljal za nabi-ranje novih moči, ki jih potrebuje v šolskem letu. Če hočemo biti že nad vse praktični, bodimo tudi v tem oziru. Poglejmo v prirodo! Tudi drevje bi lahko rodilo od konca oktobra do konca aprila še enkrat. Vendar mu modri stvarnik tega ni določil, ampak je v prirodi uvedel skoro polletne počitnice, in svet vendar še danes stoji. Sad pa, ki se izvabi z umetnostjo in prisiljenostjo v dobi prirodnih počitnic, nima pravega okusa in je svoji pravi vrednosti nasproti silno drag!

Še enkrat pravni zastopnik učiteljstva.

S člankom pod gorenjim naslovom je „Učiteljski Tovariš“ zadel struno, ki je zabrnela v sreih vsega učiteljstva, ki ima le trohico ponosa v sebi. Nešteto in neštetokrat bi bili že posamezni člani potrebovali pravnega zastopnika, in mnogo paragrafov bi se danes drugače tolmačilo, nego se to sedaj godi. Kolikokrat so se teptale pravice posameznikov, kolikokrat pravice vsega stanu, ker smo bili navezani le nase, ker nismo imeli pravnika, ki bi bil oblastvom z juridičnega stališča pojasnil zadeve. Koliko eksistenc je bilo že popolno uničenih, ker si niso upale nastopati, ali pa niso stvari prijele na pravem koncu, da so se v kaki formalni stvari nekoliko zadele ob §. Da, treba nam je pravnega zastopnika, ker se pogosto eden in isti § tolmači tekom leta celo dvakrat drugače. Zato hočemo navesti le en slučaj. Voditelj šole si ne sme dati sam dopusta, (niti preložiti ne sme šolskega dneva, četudi se gre za občni blagor vse dežele, na pr. na narodnogospodarskem polju). Če stori to, mu izreče dotično šolsko oblastvo grajo, lahko najstrožjo grajo. Drugi voditelj pa si kar pred pričetkom šolskega leta da dopust za vse leto, in sicer vsak teden po ves popoldan s tem, da strogo zaukaže podrejenemu učitelju, da ta prevzame v njegovem razredu nekaj ur. Ta učitelj se upre, in sedaj pravi § in z njim tudi c. kr. okrajni šolski svet: Če ne slušaš §-a 26. šolskega in učnega reda in se upiraš voditelju, boš discipliniran, dasi je ta voditelj kršil zakon v svoje zasebne namene. Prvi si ni krajšal pouka, ampak samo preložil ga je in je bil discipliniran, drugi učitelj pa bi bil skoro dobil odlikovanje zato, ker si je dal dopust kar za vse leto naprej na debelo. Roko na sree, čuvaji zakona! Ali ni to v nebo kričeca krivica! To je pa faktum in povedano le s kratkimi besedami, ker mogoče pridemo ob svojem času še na to afero, ki je važna za vesoljno učiteljstvo, in se bo bržkone v kratkem z njo bavilo vse avstrijsko učiteljstvo, ker baje pride celo pred upravno sodišče. Zakaj neki ne rekurira proti taki samovolji, bi kdo ugovarjal. To je lahko rečeno, a težje storjeno. Oglejmo si zgodovino takih rekurzov. Pravil nam je kolega o svojem rekurzu. V nekem odloku mu je bilo rečeno, da lahko v 14 dneh vloži rekurz. Svest si svoje pravice je res v postavnem roku vložil rekurz, in sicer dobro s §§ podprt rekurz.

A glej spaka! Rekurz je korporaciji, ki je izdala prvi odlok, tako ugajal, da si ga je vtaknila za ogledalo, in pretekli so menda že 3 semestri, a rekurz se še ni ganil z mesta, in dotičnik še danes ne ve, kje je rekurz, četudi mu je dobro znano, da leži zaprašen na kraju vložitve in tesno združen z aktom, proti kateremu se glasi. Drug učitelj je dobil rešen svoj rekurz čez več let z opazko: daß der Erlass schon längst rechtskräftig geworden ist.

Ali se ne pravi to iz učiteljstva norce briti? Takih slučajev imamo precej zapisanih. Ako bi pa učiteljstvo imelo svojega zastopnika, bi si oblastva pač premislila, uganjati take šale in nezakonitosti.

Paša — poguba duše in dobrih uspehov.

(Konec.)

Na paši se ni mogoče učiti, se izgovarjajo v šoli, živina preveč nagaja in bezla. Jako pogosto zamujajo šolo taki ptički z izgovorom, da so prignali prekasno domov, ker niso vedeli, koliko je ura, ali da so izgubili živino. Komaj pridejo iz šole domov, ženejo zopet past in pasejo, bolje rečeno, se igrajo in neumnosti uganjajo do trde noči, pa tudi večkrat se živina pase vso noč, ker zvečer je ni bilo mogoče tako hitro najti, mrak je nastal, ponoči je otroka rado strah, prijoka domov brez živine. Pomilovanja vredna mladina! Zjutraj zgodaj na pašo, komaj prižene domov, mora iti v šolo, komaj pride iz šole domov, mora zopet na pašo. Kdaj naj se taki učenci uče? Kdaj naj izvršujejo svoje domače izdelke?

O tožbah sovraštva in prepira radi po živini storjene škode vsled nemarnih pastirjev je bolje, da molčimo. Tukaj imaš, kmet, dobrote razdeljenega pašnika! Vse te reči na paši so našemu ljudstvu dobro znane, a pomagati si ne more, mnogi izmed njega si tudi noče pomagati. Za storjeno škodo se tožijo, otroku se po navadi ne zgodi nič žalega, da, celo zagovarja se ga večkrat. Živina mora iti na pašo, dokler ne pade sneg, ker je sena le pomalem; otroci naj pasejo, ker drugi pasti nima časa, pa se mu tudi ne ljubi, ti pa naj delajo na paši, kar hočejo, češ, kdo bo otrokom vse zameril? Otrok dela po otroče, kadar doraste, ga bo že srečala pamet! Da, srečala ga bo pamet, pa kakšna?

Najhujše za učitelja je čas paše. Obiskovanje šole je neredno, ne uči se nobeden nič, ker v resnici ni tudi mnogo časa in volje za učenje, domači izdelki morajo popolnoma izostati, ker vsak pameten učitelj izprevidi, da taki otroci na paši ne morejo, doma pa pisati ni časa, ker so izven šolskega časa ves dan na paši. V šolo prihajajo izmučeni in zaspani ter mirno zaspijo med poukom v klopi sedé, ako se niso že poprej naspali na paši. Ob takšnih razmerah bi moral biti učitelj več kakor čarovnik, ako bi imel dobre uspehe. — Pa to ni še najhujše. — Pri takšnih razmerah ne preostaja učitelju nič drugega, kakor porabiti šolski čas vestno in dobro. Kar se naredi in nauči v šoli, to je, kar je, doma je izključeno vsako šolsko delo in učenje. Pripeti se pa neredkokrat, da pridrži v šoli učitelj one učence, ki niso bili iz kateregakoli vzroka v šoli, da bi zamujeno gradivo spisali, oziroma se naučili. Učitelj ostane v šoli radi nadzovanja in da izvršeno delo pregleda, oziroma prevpraša. Le na ta način je mogoče kaj napredovati, drugače ne bi bilo vse skupaj nič. Ali joj! Nekdo trka z močno pestjo po vratih. Učitelj stopi

iz šole, v veži stoji mož, oče pridržanega otroka. „Gospod učitelj!“ pravi ta, „zakaj je moj fant zaprt?“ Učitelj mu prijazno pojasni stvar, ali oče noče nič slišati o tem, ampak reče: „Fanta spustite domov, ker je čas gnati past, mar mislite, da bo radi vas živina lačna v staji?“ Ta mož je bil eden izmed vljudnih, a pripetili so se slučajji, da so stopili naravnost v šolo ter jeli vpiti: „Marš domov!“ In če učenec ni hotel iti, ga je prijel za roko in ga kolneč odvedel. O, ti idealni učiteljski stan, kako si krasan! Takih slučajev se pripeti vsako leto po kmetih v mnogih krajih, kjer pase naša nadepolna šolska mladina. Tega bi pa jaz ne trpel, poreče kdo, naznaniti ga je treba, pa bo pred takimi strankami mir v šoli. Mar je kmetu, ako je za tako početje zaprt 24 ur, ti imaš pa za to brezplačno pot k sodnji kot priča in vrhutega zagrizeno sovraštvo vseh občanov. Vsako nedeljo se oglašajo stranke, proseč učitelja, da naj ne pridruže za dobe paše dolgo otroke v šoli, ali pa, da naj oprostí tega ali onega radi paše nekaj dni. Ni skoraj dneva v tednu, da bi se ne dogajale takšne prošnje ali celo grožnje. To so „clara pacta — boni amici!“ Krasno življenje, sijajni uspehi!

Še nekaj moramo povedati, kar nas globoko žali.

Znano je, da je paša za mladino pogubonosna za dušo in telo, ne oziraje se na šolo. Ko se začne paša, mladine ni več k maši ob nedeljah in praznikih. Med mašo pase, po maši prižene domov, pastirji se najedo in naigrajo, popoldne ženo kakor navadno zopet past. Med tednom ni maše za šolsko mladino, ker ni časa radi paše, pozimi je ni, ker je mraz in kratek dan. Torej čez teden ne, v nedeljo tudi ne, ali ni čudo potem, da naša mladina postane zdvijana? Šola je paši jako na poti, nasprotujejo ji, kolikor morejo, vedo in znajo, za cerkev se tudi nobeden ne zmeni. To mečejo naši neprijatelji na šolo in učiteljstvo; duhovščina, ki z nami poučuje in vidi naše trudapolno delo in dobro voljo, se dela prosto vseh očitaj. Groza nas obhaja, ko vidimo med preprostim ljudstvom svetohlinstvo, vdano z dušo in telesom duhovščini, a le zato, ker ima na ta način varno zavetje za svoja malovredna dela. Cerkev in šola bi morala biti edina v boju zoper veliko zlo naše šolske mladine, ki je paša.

M. Pintarjev.

Dopisi.

Kranjsko.

Z Gorenjskega nam pišejo: Kakor ptičice pred hudo uro je utihnilo učiteljstvo zadnje mesece minulega leta. Zdelo bi se človeku, da ga je poparila slana. Celo odločnejši kolege so začeli obupavati nad položajem učiteljstva, misleči, da ostanejo sami na bojnem polju. A bliža se nam doba pomlajenja. Kakor se v prirodi gibljejo vsi sokovi in bodo v kratkem prodrli v podobi cvetja in zelenja na dan, tako kipi in vre v učiteljstvu. Tudi v njem je pomladansko solnce oživilo energijo, tudi njega je zbudilo, da se je začelo gibati. Vesel je tak pojav, zakaj mir je začetek gnilobe in ta začetek pogina. S podvojeno silo udarja na dan nekaj tednov udušeno življenje — vstajamo pomlajeni — polni življenja in delavne sile, s katero si hočemo priboriti, kar nam gre. Kakor iskra pod pepelom je tlelo v naših srcih; kot velikanski zubelj je jelo bruhati na dan. Višje in vedno višje držimo svoj prapor, ker le potem nas bodo upoštevali, nas bodo spoštovali. Zasramovali nas pa bodo, ako sami pomandramo v blato svojo zastavo.

Da, bili smo idealni in še smo idealni, ker le dokler bomo idealni, bomo čislali svoj stan, kakor hitro pa izgubimo ideale — bomo postali nizkotni klečeplazci. Nikakor pa se ne sme naša idealnost izkoriščati! Kdor bi to poizkušal, bi naletel tudi na najhujšega nasprotnika. Stari junaški narodi so bili nad vse idealni, a tudi oni si niso dali kratiti svojih pravic — branili so jih z idealno hrabrostjo, in taki hočemo biti mi, tak naj je tudi naš „Tovariš“. Način, kakor je „Tovariš“ zopet začel v nas zbuhati pogum, je pravi, in učiteljstvu se dvigajo prsi, vračata se mu samozavest in žilavost, ki nas vodita do smotra. In kaj je naš smoter? Prosto dihajoče učiteljstvo, ne filistrski automati, in dobro šolstvo — to je naš smoter, to so naši ideali. Učiteljstvo, ki se navija kot automat, ne bo vzgajalo krepkih značajev, ampak nizkotne in podle hinavce in izdajalske državljane.

Kdor bi hotel zatirati kremenite značaje med učiteljstvom, bi uničeval najboljše sinove domovine. Njegovo delo bi bilo herostratsko, in prokletstvo naroda njegovo plačilo. Nam pa naj bodo vedno v spominu besede: Kdor zaničuje se sam — podlaga je tujčevi peti.

Zaveznik.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Društvo „Jubilejska samopomoč“ je izplačalo koncem prosinca po pokojnem tovarišu g. Jožefu Dolinarju njega vdovi g. Mariji Dolinarjevi znesek 370 K. To je že peti slučaj izza ustanovitve društva. Kako lepa pomoč je ta znesek vdovi, ki je mogoče brez denarnih sredstev, ko je dolgotrajna bolezen možu pobrala zadnji vinar iz hiše, lahko izprevidi vsakdo. Obvarovana je vdova bede v prvih dneh žalosti in toge.

Pred dvema letoma se je pristop k društvu znatno olajšal, zakaj pristopnina se sedaj ravna po letih starosti, in sicer od 20—25 let 2 K 50 h; do 30 let 5 K; do 35 let 10 K; do 40 let 15 K in do 45 let 20 K; poleg tega je plačati še 2 K letnine za rezervni zaklad, 2 K za prvi slučaj smrti in 1 K za upravne stroške. Za vsa plačila pošilja načelnštvo poštne položnice s točnim naznanilom na priloženem listku. Društvo „Jubilejska samopomoč“ šteje sedaj 185 članov, kar pa je gotovo premajhno število. To število bi se lahko potrojilo, kar bi bilo le posameznikom v korist, dasiravno bi provzročalo to odboru, oziroma načelniku veliko več dela, vendar bi rade volje delal v procvit društva. Tovariši, na delo! Nabirajte novih članov, da postane naše društvo krepko in močno!

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje dne 25. t. m. točno ob enajstih v Šmarju po sledečem vzporedu: Zapisnik in dopisi. Poročilo o društvenem delovanju v minulemu letu. Razgovor o konferenčnih vprašanjih. Volitev upravnih odbornikov „Zvezi slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ ter delegatov „Zavezi“ in „Lehrerbundu“. Slučajnosti. — Takrat začnemo tudi s petjem in sicer iz „Mohorske pesmarice“ I. zv. št. 52., II. zv. št. 33. in 47.

K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Goriško.

Iz goriških učiteljskih krogov. Zaradi soglasnega sklepa občnega zbora „Ajdovske podružnice učiteljskega društva za goriški okraj“ pri Sv. Križu dne 5. t. m. popravljaja se članek „Času primerna premišljevanja“, natisnjen v „Gorici“ z dne 20. januarja 1903. št. 6., tako-le:

Ni res, da „dočim so se učitelji zadovoljili z načrtom zakona, katerega je izdelal dotični šol. odsek, hotel je dr. Tuma celo preko želj „učiteljev“ še za mnogo povišati njih dohodke“; ampak resnica je, da je učiteljstvo na zaupnem shodu v Ajdovščini dne 4. decembra 1902 sprejelo marsikatero želje, na katere naj bi se oziral deželni zbor, reševaje zakonski načrt, katerega je bil sestavil šolski odsek. Na shodu navzoča poslanca gg. dr. Tuma in župnika Grčo je bil shod naprosil, naj tolmačita in zagovarjata sprejete resolucije.

Resnica je tudi, da deželni zbor ni sprejel načrta šol. odseka, ampak ga je pokvaril, izpustivši in izpremenivši nekatere za učiteljstvo važne določbe; sprejel pa je v načrt celo take določbe, po katerih načrt ni goden postati zakon. Poslanec g. župnik Grča ni niti zagovarjal na shodu sprejetih resolucij, niti načrta šolskega odseka. Poslanec g. dr. Tuma je edini zagovarjal načrt šolskega odseka ter vsaj nekatere sprejetih resolucij.

Odbor ajdovske podružnice učitelj. društva za goriški okraj.

Opazka. Župnik Grča se je na shodu v Ajdovščini tudi izjavil, da ravno „oni“ bodo pripomogli, da se sprejme načrt. Ne vemo, koga je mislil s tem „oni“. Ali samega sebe, ali tudi svojo frakcijo. Najbrže nobenega, kakor smo vsi dobro videli.

Mislil pa si je, mi bomo pripomogli, da se načrt ne sprejme, kar pa si ni upal reči, ampak povedal je v nasprotni obliki. V prenosih govori ta nalagatelj ptičjega davka. To je moško!

Sedaj bi nam vendarle prišel prav davek na ptiče, ker drugod ni virov in studencev. Užitina na meso, vino, žganje je že tam v varnem; na pivo ne gre in ne gre, g. Berbuč! Samo še na ptiče ostaja, a ne samo na „ptiče s perjem“, ampak tudi na „druge ptiče“, g. igralec in najnovejši Cicero, bi bilo dobro naložiti davek. Vsakokrat 1 K, pa bi se učiteljstvu povišala plača!

Književnost in umetnost.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“. Vsebina 3. zvezka je nastopna: 1. Pesem o Američanih. Strninski. Pesmi. — 2. Jezdec. C. Logar. Pesem. — 3. V izbero. Fr. Žgur. Pesem. — 4. Boj dveh palčkov. C. Logar. Pesem. — 5. Škrat. I. Trošt. Povest. — 6. Iz mladih dni IV. Fr. Selski. Povest z dvema podobama. — 7. Kum Jarnejko. O. Zupančič. Pesem. — 8. V morskih globočinah. L. Ogorek. Poučni spis z dvema podobama. — 9. Medveduhar. Solovej. Pravljica. — 10. Pomladni pozdrav. Bogomila. Pesem. — 11. Prevara. C. Logar. Pravljica. — 12. Zjutraj. Bogomila. Pesem. — 13. Bratovska ljubezen. Solovej. Povest. — 14. Tinče — ptičji lovec. Fr. Rojec. Povest. (Konec.) — 15. Pa recite! . . . C. Slavin. Pesem. — 16. Pouk in zabava. Podbreška vojska. M. Pajk. Uglasbena pesem s podobo. — 17. Novice. Uganka. Rešitev. — Priporočajte in širite „Zvonček!“ — Sramotno je, da poznamo še zdaj celo nekaj večrazrednic, ki niso naročnice tega izbornega lista!

„Ljubljanski Zvon“ je začel priobčevati v zadnji številki zanimive črtice „Trenutki iz učiteljskega življenja“ iz peresa Josipa Dolinarja, sicer znanega učitelja-pisatelja.

Henrik Sienkiewicz: Križarji. V 115.—120. zvezku Gabrščkove „Slovanske knjižnice“ je ravnokar izšel I. in II. del tega slovečega romana slavnega poljskega pisatelja v prevodu Podravskega. Knjiga, ki je lepo tiskana in opremljena, šteje 489 strani. Roman si brez dvoma pridobi obilo čitateljstva. Založniku smo hvaležni, da je seznanil slovensko občinstvo s tem znamenitim delom.

„Slovan“, bogato ilustriran, je učiteljstvu na razpolago za znižano naročnino.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Uredništvo našega lista mesto venca na grob ravnatelja Andreja Žumra, bivšega urednika „Učit. Tovariša“, 20 K. — Učiteljski zbor v Trziču namesto venca na grob nadzorniku Andreju Žumru 18 K. — Mesto venca na grob Andreju Žumru: gg. dr. Vilfan 4 K, Resman-Velkavrh 3 K, Drukar 2 K, Fürsager 2 K, Rutar 2 K, Harle 1 K, Pajk 1 K, Pianecky 1 K, dr. Tomišek 1 K, Štritof 1 K; g. Peter Mayer 6 K na knjižnico št. 16.

Osebnosti. Začasni ravnatelj na realki v Idriji, g. Karel Pirc, je imenovan stalnim ravnateljem. — Za učiteljico v Sovodnjah je nastavljena gdč. Ljud. Strosarjeva. — Članom okrajnega šolskega sveta v Tolminu je bil dne 16. pr. m. izvoljen g. Andrej Vrtovec mesto v Ljubljano odislega g. V. Ravnikarja.

† **Dr. Fran Ladislav Rieger.** V visoki starosti 84 let je umrl dne 3. t. m. v Pragi dr. Fran Ladislav Rieger, ki je bil skoro pol stoletja voditelj češkega naroda in glavni nositelj slovanske ideje v avstrijski državi. Rieger je bil gotovo največji in najznamenitejši slovanski politik avstrijski v XIX. stoletju in ima največ zaslug, da nemški terorizem ni strl in uničil slovanskih narodov.

Hospitacija. Dne 26. pr. m. je prisostvovalo ljubljansko učiteljsko pouku g. K. Simona, ki je s svojimi učenci III. razreda jako zanimivo obravnaval hlapenje. Dne 26. t. m. pa bo hospitacija pri pouku g. Gärtnerja na II. mestni šoli. Predmet: premog.

Žumrova slika. Izrekla se nam je želja, da bi dali napraviti sliko pokojnega blagega nadzornika A. Žumra. Kdor jo hoče imeti, naj nam to takoj naznani, da vemo, v kolikih izvodih jo naj damo natisniti. Obenem naj nam vsak pošlje za sliko in poštino 1 K. — Prebitek izročimo „Učiteljskemu konviktu“.

Razmere, kakršnih ni pod solncem, so zavladale na Kranjskem zaradi pomanjkanja učiteljstva, ali pravzaprav zaradi beraških, upravdnarskih učiteljskih plač. Nam, ki nam je blaginja našega šolstva in učiteljstva v resnici pri sreči, se ježijo lasje, ko čujemo, kako se prostituira naše šolstvo in kako tisti, ki so poklicani, da nas otmo bede, da ne bodo vse naše moči ubite in izpite v težkem boju za obstanek, drže roke navskriž in mirno gledajo, kako naše učiteljsko izumira. Če vam povemo, da je v nekem okraju na Kranjskem šola — enorazrednica — kjer poučuje krojač, šola, kjer poučuje propali dijak (menda drugošolec), šola, kjer poučuje ljudskošolska učenka, potem se primete z nami vred za glavo, glasno protestujoč proti takim naravnost turškim razmeram! Človek, ki se resno trudi, da vestno izpolnjuje svoje stanovske dolžnosti, mora ob takih razmerah izgubiti vse veselje do svojega poklica in delovanja, ko vidi, kako se — skoro bi dejali — namenoma ubija naš ugled in namenoma zmanjšuje vrednost uspehov našega delovanja. Ako se naši poslanci sedaj ne ganejo, niso vredni, da so zastopniki koristi slovenskega ljudstva! Učiteljsko ne vzmore več takih razmer, razburjeno je že do skrajnosti!

Dvojna mera. Kdor misli, da je namestni učitelj in suplent eno in isto, se bridko vara. Razloček med tem superlativom proletarijata je razviden iz drobtin, ki mu padajo z bogate mize, da ne more niti živeti niti umreti, da torej visi v resnici neprestano med življenjem in smrtjo kot kak izstradan glumač na trapezu med nebom in zemljo. Kogar ni sreča popolnoma vrgla za plot in ima torej čast, izvrševati službo namestnega učitelja, prejema za svoje pošteno delo na mesec 66 K 66 h, komur pa je „sreče dar bila klofuta“, ali po domače rečeno, kdor suplentari po naši domovini, prejema vrhu sekatur in nosov še 50 K na mesec, da res ne ve, kam bi s temi sijajnimi dohodki! V vročih počitnicah, ko zavlada tem blestečim dohodkom zima, da torej običajno zamrznejo, ostane našim namestujočim in suplentujočim tovarišem edino rešilna pot v izobraževalne kurze, kjer se naj hranijo ob učenosti, ker se ne morejo ob kruhu! Vivat justitia!

Do kod sega sovraštvo? Ako hočeš zvedeti odgovor na to vprašanje, popelji se v Kranj h gospodu dekanu Koblarju. Morda te sprejme ta fini gospod kar na stopnicah ter ti pove, da sega sovraštvo tudi preko groba, da še v tistem trenutku ne izgine iz srca, ko leži nasprotnik, spravljen z Bogom, na mrtvaškem odru. — Zgodilo se je pa tako: Dne 28. pr. m. je umrl v Kranju ravnatelj in nadzornik Žumer, blaga duša, pošten mož. Drugega dne popoldne so se pripeljali v Kranj trije učitelji iz Ljubljane, da pozvedo vse potrebno zaradi pogreba, dobe dovoljenje za nagrobni govor itd. In res. Eden izmed ljubljanskih učiteljev in eden izmed učiteljev v Kranju gresta in potrkata na dekanova vrata. No, prečastiti pride in sprejme deputacijo — morda je to sedaj moderno! — kar na stopnicah. Na izrečeno prošnjo, sme li ta in ta govoriti ob Žumrovem grobu, odgovori duhovni oče, da ne, ker je bil baje Žumer nasprotnik njegove stranke in še posebno njegov osebni nasprotnik. — Učitelja gledata debelo in začudeno gospoda dekana, stoječega pred njima v vsem blesku nebeške krščanske ljubezni! No, beseda da besedo, in pol velikodušnost in pol strah, da bi morda zaradi te prepovedi utegnulo kaj zaropotati, omehčata strogega gospoda, da izreče milostno svoje dovoljenje. In tako je govoril govornik ob Žumrovem grobu iz posebne požrtvovalnosti kranjskega gospoda dekana! Kako mu je bilo pri srcu, si je lahko misliti.

Kdo je na Kranjskem bolje plačan, pomožni uradni služabniki ali pomožni učitelji? Na podstavi deželnega zakona za vojvodino Kranjsko z dne 14. maja 1898., dež. zak. št. 25, znaša letna plača pomožnih učiteljev po 800 K na leto. Ukaz vsega ministrstva z dne 15. okt. 1902., drž. zak. št. 200, pa določuje, da mora dobiti vsak pomožni uradni sluga v Ljubljani najmanj po 2 K 20 h dnevne mezde, kar znaša na leto t. j. za 365 dni 803 K. Tedaj dobiva poslednji pomožni uradni sluga v Ljubljani, tudi če niti pisati ne zna, na leto po 3 K več plače, nego najboljši pomožni učitelj. — So pa v Ljubljani tudi pomožni uradni služabniki, ki dobivajo po 3 K 20 h dnevne mezde, tedaj na leto po 1168 K. Ti presegajo s svojimi službenimi prejemki pomožne učitelje na Kranjskem za celih 368 K na leto. Komentara ni treba, ker ta števila sama dovolj kriče!

Starosta kranjskega učiteljstva †. Naznanili smo že, da je dne 16. pr. m. umrl v Št. Vidu na Dolenjskem vpokojeni in zgledni nadučitelj g. Andrej Turk, bivši mnogoletni župan občine Št. Vid in predsednik ondotnega cestnega odbora, v dobi 95 let. Rojen je bil v Cerknici l. 1808, učiteljeval leta 1830. v Ljubljani na trnovski šoli, potem od leta 1831. do 1844. v Metliki ter končno od 1844. do 1875. leta v Št. Vidu pri Zatičini. Vedno kremenitega slovenskega značaja, obče spoštovan in ljubljen od svojih učencev in soobčanov, je doživel v dobi narodnega preporoda mnogo hudih ur. — Bodi mu blag spomin in zemljica lahka!

Razburjenje zaradi učiteljice. V hrvaških listih je bilo nedavno čitati, da je bila vas Cernik vsa pokoneci. Nastavljena je bila namreč tam učiteljica po imenu I. Šegota. Poprej je službovala v Grobniku in je tamošnjega župnika, ki jo je javno žalil, pretepla sredi ceste s pasjim bičem. Ko je prišla na novo mesto v Cernik, je morala priti v spremstvu orožnika in okrajnega glavarja, tako je bilo ljudstvo razburjeno, posebno ženske, da prihaja v njihovo vas učiteljica, ki si upa blagoslovljeno župnikovo osebo nazgati s pasjim bičem. Dotična hrvaška tovarišica ni nič v sorodu s predsednico „Društva krščanskih učiteljic“ v Gorici.

Razstava učil za bodoče dež. učit. konferencije. Od mnogih koleg sem bil povpraševan, kaki objekti se bodo razstavili? V to razstavo se bo sprejelo vse, kar je v zvezi s šolo in poukom. Posebno dobro bi bilo, da razstavijo učitelji svoje izdelke (učne pripomočke), ker ravno ti predmeti kažejo, kako intenzivno se učiteljsvo bavi s šolo tudi v svojem prostem času. Natančnejše se bo o priliki razglasilo v „Tovarišu“.

Fr. Gärtner.

Šole v Ameriki. V Zedinjenih državah severoameriških je 249.969 ljudskih šol in 430.004 učiteljev (oziroma učiteljic).

Žaloigra učiteljeva. Pred porotniki v Saint Mihaelu se je pričela obravnava proti nekemu Leclereu, ki je umoril petero oseb, a svoje dejanje tako zvito izvršil, da so dolgo let ljudje imeli za pravega storilca učitelja Gobillota, ki je radi teh obrekovanj skočil v vodo in utonil. Nekaj dni potem, ko so vrgli valovi mrtvo učiteljevo truplo na suho, so zasledili pravega storilca.

Blagorodnemu gospodu

dr. Henriku Tumi,

deželnemu poslancu itd.

Podpisani odbor si šteje v prijetno dolžnost, naznaniti Vašemu blagorodju, da je sprejel občni zbor „Ajdovske podružnice učitelj. društva za goriški okraj“ pri Sv. Križu dne 5. februarja 1903 soglasno resolucijo, po kateri Vam izreka iskreno zahvalo, da ste bili edini deželni poslanec, kateri ste se potegnili v deželnem zboru za interese učiteljstva tako, kakor bi bila dolžnost vsakega deželnega poslanca.

Odbor se nadeja, da bo Vaše blagorodje tudi v prihodnje enako zagovarjalo opravičene zahteve našega stanu.

Za odbor „Ajdovske podružnice učiteljskega društva za goriški okraj“

pri Sv. Križu, dne 12. februarja 1903.

Tajnik:

Mrmolja I. r.

Predsednik:

Medvešček I. r.

Slavo!

Her jemljem slovo od žalostnega učiteljskega stanu in ker stopam v boljšo prihodnost, kličem ob tej priliki vsem vrlim naprednim tovarišem in tovarišicam krepak „Na zdar!“

Slavoj Praprotnik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 300. Kranjsko.

Na štirirazrednici v Gor. Logatcu se razpisuje eno izpraznjeno učno mesto v zopetno popolnitev.

Prošnje za to mesto so predpisanim potom vlagati semkaj do dne 5. aprila 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 4. marca 1903.

Št. 244.

Na novoustanovljeni dekliški paralelki na štirirazredni Franc-Jožefovi šoli v Črnomlju se takoj namesti začasna učiteljica s postavno plačo, v pomanjkanju tiste pa pomožna učiteljica, to pa le za čas do konca šolskega leta.

Prošnje je oddajati do 20. marca t. l. pri c. kr. okr. šol. svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 28. februarja 1903.

Št. 122. Štajersko.

Na trirazredni ljudski šoli v Žetalah se stalno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje z izpričevalom usposobljenosti, zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 14. marca t. l. pri krajnem šolskem svetu v Žetalah.

Okrajni šolski svet Rogatec, dne 13. februarja 1903.

Predsednik: *Underrain.*

Listnica uredništva.

S. N. v R. Glede vprašanja, ali obstoji med Kranjsko in Štajersko reciprociteta, Vam odgovarjamo — da. Uštevajo si vsa definitivna leta, kvinkvenije itd. Brez skrbi torej lahko odidete na Štajersko. Ne bo Vam žal! — J. B. pri Sv. F. Veseli nas Vaše priznanje. Enaka pisma prejemamo vsak dan od mnogih strani. To nam je dokaz, da smo na pravem poti. Na tem hočemo tudi vztrajati, ker vemo, da zastopamo interese svojih naročnikov.

Splošna navodila v odvrčanje jetike.*)

Uvod.

Po pripoznano trdnih podatkih znanstvenega raziskavanja je jetika nalezljiva bolezen, katero povzročujejo tuberkelni bacili, ki se vrinejo v telo za to dovzetno. Ista se s potrebno previdnostjo šestokrat da zabraniti in tudi ozdraviti z gotovimi pogoji, ako se primerno zdravi in prav neguje.

Človek okužuje se najčeseče po dihalih tako, da vsope bacile držče se razpršenih delčkov svežega ali posušenega pljunka jetičnega bolnika, dalje s tem, da pride tuberkelne kali vsebujoča nesnaga v kožo, kjer je ranjena, ali s tem, da uživa nekuhana od jetičnih živalij prihajajoča (mleko, meso), ki bi utegnila vsebovati tuberkelnovih bacilov.

Dočim se more zadnjeoznačena nevarnost okuženja s tuberkelnimi bacili zabraniti z ogledovanjem živine in mesa, kakor tudi z nadzorovanjem živil, na kar imajo občine strogo gledati, in to zabranitev tudi ukrepati z ogibom uživanja nekuhanega mesa in mleka, da se razširjanje jetike po tuberkelne kali vsebujočem izkašljanem izmečku jetičnih bolnikov in po tuberkelne kali vsebujoči nesnagi zbirajoči ne na prebivališči istih le deloma zabraniti z javnimi naredbami.

Takim naredbam se sicer vspeh lahko zagotovi, kjer pridejo v poštev javni, ali oblastvenemu nadzorovanju pristopni prostori, v katerih bivajo jetični bolniki, a izvrševanje dotičnih zdravstveno-polijskih naredeb zadene ob velike napotke, ako gre za zasebna in družinska stanovanja, v katerih strežejo jetičnim bolnikom zdrave osebe ali živé ž njimi v ožji dotiki.

Ti sostanovaleci jetičnih bolnikov, sosebno otroci, ki se igrajo v prahu stanice in bolniške sobe jetičnih bolnikov, so v viši meri izpostavljeni nevarnosti okuženja.

To zabraniti bo tem težje, čim tesnejši so prostori stanovanja, čim siromašnejši gmotni pripomočki obitelji, čim manjša razsodnost sostanovalecev, ki naj bi skrbeli za potrebne oprezne naredbe.

Ob takih razmerah zasebne bolniške potrebe more pred vsem zdravnik s svojo krepko avtoriteto in z neumornim vpljivanjem na bolnika in njegovo obližje uveljaviti za javno korist potrebne naredbe v zabranitev okuženja ter odgojiti k zdravstveno-pravemu vedenju one, ki živé v hiši z jetičnimi, kakor tudi one same, ki so zboleli za jetiko.

(Dalje.)

*) Zadnjič smo obljubili, da priobčimo ta splošna navodila, ki smo jih prejeli v uporabo z Goriškega in o katerih menimo, da bodo zanimala naše bralce. Omenjamo še, da nismo izpreminjali ničesar niti v stvarnem niti v jezikovnem oziru.

Uredn.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter st samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubli (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in p 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrst

1. leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati ročno pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/8 strani 10 K, 1/4 strani objavljene po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in Tiska „Narodi

eze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.